

Liikuntakulttuurin Eldorado?

30.10.2018

Hannu Itkonen

Liikuntasosiologian professori

Jyväskylän yliopisto

hannu.itkonen@jyu.fi

Sisältö

- ▣ Eldorado? Entä muut?
- ▣ Valistus ja Rousseau
- ▣ Liikunnan varhaismoderni ja kaksi modernin aaltoa
- ▣ Jälkimoderni liikuntakulttuuri
- ▣ Liikuntakulttuurin Eldorado

Eldorado

- Kolumbian Andien ylätasankojen Guatavita-järvi
- Espanjalaiset konkistadorit 1530-luvulla
- Kultaisen miehen seremonia → Kullan ja kultaisen kaupungin etsintä vuosisatojen ajan

”Eldoradot”

- Platon (427-347 eaa.): Atlantis; mereen uponnut kaupunki (9600 eaa.)
- Paratiisit (kaikissa uskonnoissa)
- Thomas More: Utopia (1515/1516)
- Voltaire: Candide (1759): Eldoradon maa
- Karl Marx: Kommunistinen yhteiskunta (1848)

”Suomen Eldoradot”

- Heinrich Zschokke: Kultala (1817/1834)
- Aleksis Kivi: Lintukoto (1866)
- Joel Lehtonen: Lintukoto (1929)

Mitä yhteistä "Eldoradoilla"?

- Utopioita paremmasta maailmasta sekä vauraudesta sekä poluista perille pääsemiseksi

Valistus ja Rousseau

- ”Émile eli kasvatuksesta” (1762/1905); modernin lapsuuden alkukuva
- Yksilö yhteiskunnassa ja yhteiskunta yksilössä luonnon ja kulttuurin rajamaalla
- Lapsuus, socialisaatio ja ruumiinkasvatus uudella tavoin puheenaiheeksi
- → LUPAUS KASVATUKSEN VAIKUTUTTAVUUDESTA

Valistuksen lupaus

- ▣ Kasvatusta liikuntaan
- ▣ Liikunnalla kasvatusta
- ▣ Liikunnan välinearvoisuus (vrt. leikki)
- ▣ Valistus ”ANTOI LUPAUKSEN TULEVAISUUDESTA!”

Varhaismodernin liikunnan Eldorado (1800-luvulta)

- Liikunta osaksi kansanliikkeitä (sidostoimintana)
- Voimistelu nationalismin palveluksessa
- Urheiluinnostus, organisoituminen ja kansainvälistyminen

Varhaismodernin lupaukset

- Aatteen, yhteisöllisyyden ja kilpailun lupaukset

Modernin ensimmäinen aalto (1800-luvun lopulta 1930-luvulle)

- Voimistelu ja urheilu kansanliikkeiden palvelukseen
 - järjestökulttuurien olennainen osa
- Urheilu kansankunnan rakentajana
 - a) urheileva valtiokansalainen
 - b) kasvatustavoitteellisuus ("Hyvän kertomus"; maanpuolustushenki; kyky- ja rohkeuskasvatus; aatteellisuus)

Modernin ensimmäisen aallon lupaukset

- Kansallistunteen,
järjestötavoitteellisuuden ja
”hyvän kertomuksen”
lupaukset sekä
kilpailumenestyksen lupaukset

Modernin toinen aalto (1950- ja 1970-luvut)

- Liikunnan yhteiskuntapolitisoituminen (yhteiskunnan rakennemuutoksen myötä)
- Kohti modernin ihmisen yksilöllisiä valintoja
- Liikunta- ja urheilutarjottimen laajeneminen
- Kohti elinikäistä liikkumista

Modernin toisen aallon lupaukset

- Kilpailun ja kunnan lupaukset

Jälkimoderni liikuntakulttuuri (1)

- Liikuntakulttuurin eriytyminen (Itkonen 1996; 2000)
- Liikuntakulttuurin markkinallistuminen ja tuotteistuminen (Itkonen 2007); sekä teknologisoituminen (Moilanen 2018)
- Huippu-urheilun totaalistuminen ja järjestelmien välinen kilpailu (Heinilä 1984; 1986)

Jälkimoderni liikuntakulttuuri (2)

- Huippu-urheilutuotteen, median ja markkinoiden ”kolmiyhteys” (Itkonen 2000; 2007; 2015)
- Liikunnan ammattimaistuminen, markkinallistuminen, mediallyistuminen, teknologisoituminen (Robinson 2003)
- Liikuntakulttuurin medikalisaatio
- Liikuntakulttuurin globalisaatio

Globaali ja lokaali → glokaali

- ❏ Lokaali ja globaali ovat vuorovaikutuksessa sekä samalla tietynlaisessa riippuvuussuhteessa, jolloin puhutaan globalisaatiosta (Robertson 1992; Giulianotti 2016)
- ❏ Liikuntakulttuurin globalisaatiossa kansainväliset vaikutteet sulautetaan kansallisiin ja paikallisiin puitteisiin, tarpeisiin ja arvoihin

Jälkimodernin liikuntakulttuurin lupaukset

- Kilpailun lupaus: ”Jokaiselle omat olympialaiset”
- Kuntoa, hyvinvointia ja terveyttä
- Yksilöllisesti uusiutuvia valintoja
- Hidasta liikettä ja äärimmäisyyksiä
- Kansalaistoimintaa ry:nä ja nopeina yhteenliittyminä
- Liikunnan ammattikäytäntöjä
- Äkkirikastumisen unelmia

Liikuntakulttuurin Eldorado

- Eriytymisen jatkuminen (taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti)
- Monimuotoistuvaa kansalaistoimintaa ja yrittäjyyttä
- Hybridisoitumista ja glokaaleja tulkintoja
- Sosiaalisen kontrollin pyrkimyksiä
- Lisääntyvää kritiikkiä
- Filosofisten ja arvopohdintojen tarvetta

KIITOKSET

KIITOKSET

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ